

bine, sub acest raport noi suntem conștii a ne fi împlinit totdeauna datorința, firește așa cum credem noi a fi în interesul organizației noastre financiare. Aceasta nu ne-am putea-o împlini mai cu efect nici atunci, când ni-s'ar croi o „independență mai largă, absolută și neinfluențată“ cum cere d-l B. pe seama noastră, lucruri de cari — de altcum — ne-am bucurat și până acum.

Mai sulevează dl B. o idee îndrăzneată: de a mai înființa o revistă economică-financiară, „care să apară de două ori pe săptămână“, căci — zice — „la noi se simte necondiționat necesitatea unor reviste financiare de forță!“.

Noi am saluta cu bucurie apariția unui nou tovarăș de luptă, căci ne-ar ușura mult sarcina redacției acestui organ. Ne îndoiim însă că ideea va fi realizabilă în curând; nu numai fiindcă le lipsește până acum revistelor econ. sprijinul material al publicului — busola cea mai bună a necesității mult simțite de el după reviste de specialitate — ci mai ales fiindcă nu dispunem de forțele intelectuale indispensabile pentru alimentarea continuă a mai multor reviste. Cum va putea exista și apărea un nou organ de două-ori pe săptămână când chiar și revistele existente intimpină, la editarea lor săptămânală, cele mai mari greutăți, tocmai din lipsa sprijinului intelectual?... În privința aceasta am putea servi atât noi, cât și *Tovărășia*“ cu amănunte puțin incurajatoare și măgulitoare!

În un capitol de încheiere dl B. se ocupă cu „Solidaritatea“ relevând unele lacune, ce există în statutele ei, în deosebi în partea lor referitoare la revizii și rapoartele revizorilor experți asupra revizuirilor făcute. „Câtă vreme prezentarea unui raport asupra reviziei către direcțiunea „Solidarității“ este pendentă de invoirea direcțiunii institutului revizuit și se pot pune revizorului anumite limite în direcția aceasta — scopul revizurii devine iluzoriu“.

Obiecțiunile acestea, precum și cele referitoare la activitatea revizorilor experți, constrânși de împrejurări a face de cele mai multe ori numai niște revizii fugitive și deci superficiale sunt mare parte juste. Ele merită toată atențiunea, ca și chestiunea înființării unui birou de informațiune a căreia necesitate este tot mai mult simțită și la noi.

Asupra chestiunii revizorilor experți și a biroului de informațiune, ambele de o importanță deosebită pentru dezvoltarea viitoare a băncilor noastre ne rezervăm a reveni mai pe larg cu altă ocaziune.

Trei ani de politică agrară.

(1906—1909).

(Continuare).

V. Chestiunea apelor.

Pe terenul chestiunii apelor în țara noastră este încă foarte mult de făcut. Activitatea dezvoltată până acum pe acest teren a trebuit să se mărginească mai

ales pentru a face ca *apele noastre să nu pricinuiască pagube teritoriilor riverane și ca să nu primejduiască acele teritorii și locuințele omenesți de pe ele*. Lucrările de apărare încontra exundărilor au înaintat însă așa de mult că acum, în locul lor, *pondul principal se poate pune pe împrejurarea de a face apa riuurilor folositoare, mai ales întrebuintându-o pentru scopuri de comunicație*.

Schimbarea riuurilor Ungariei în riuri navigabile nu e tocmai nefavorabilă față de poziția noastră; se poate chiar zice că, afară de Prusia, nu e alt stat în Europa, ale cărui înălțimi și referințe ale apelor ar fi așa favorabile pentru înființarea căilor pe ape, cum sunt acelea ale Ungariei. Dunărea, cu lungimea ei de 930 kilometri pe teritoriul Ungariei și cu riuurile ei laterale, formează o rețea minunată, care cu lungimea navigabilă de 1500 kilometri a riuurilor Tisa, Drava și Sava, face în total o lungime de 2430 kilometri. La aceste se adaugă împrejurarea că toate riuurile principale liber navigabile au numeroși afluenți, cari s'ar putea, fără prea mari greutăți, canaliza și face accesibili pentru comunicație întocmai ca și riuurile principale.

În ultimii trei ani s'au săvârșit felurite lucrări în scopul de a delătura diferitele piedeci naturale puse în calea navigației Dunării, Tisei, Dravei și Savei. Iar în partea de jos a Vág-ului s'au făcut lucrări importante pentru regularea cursului acestui riu.

Dintre lucrările făcute în scopul navigației în ultimii ani, mai de seamă sunt acelea săvârșite la Canalul *Bega*, începând dela Titel până la Beciche-recul-mare.

De importanță sunt și lucrările săvârșite pentru a face navigabile *Crișurile împreunate*, din sus de orașul Ciongrad; deasemenea și lucrările săvârșite la lacul *Balaton*.

Prin legile aduse în anii 1904 și 1905 s'a stabilit un program vast de muncă pe un ciclu de 10 ani, avându-se în vedere lucrările cele mai de seamă ce trebuie săvârșite în scopul regulării apelor din țară. Stabilirea acestui program s'a făcut de către marele consiliu tehnic, ținându-se seamă de opiniile cercurilor interesate, ale autorităților și instituțiilor. În programul acesta, întocmit cu considerare la toate împrejurările întră ca factori de primul rang asigurarea navigațiunii atât în valea Tisei cât și în valea Dunării. Se prevăd totdeodată în program lucrări însemnate unitare și la riuurile din valea Dunării, pentruca, prin ele, să se satisfacă interesele de apărare încontra exundărilor cât și interesele de navigație. Se prevăd mai departe în program sume însemnate pentru regularea termilor Tisei, Someșului, Bodrogului și Crișurilor.

Un principiu fundamental al noului program în chestia regulării apelor este ca, cu căile de apă să se înainteze până la punctele de unde se pot încărcă și transporta, imediat dela locul producțiunii, mărfurile și materiile de transportat pe apă s. e. lemn, peatră, cărbuni, metale, dar chiar și bucate, cari trebuie să fie încărcate direct pe vapor, fără a face mai întâi un

drum mai lung pe cară sau pe tren, pentru că în caz contrar transportul ar deveni prea scump și avantajele transportului pe apă s'ar face cu totul iluzorii.

De aceea noul program pentru regularea apelor nu se îndestulește a face navigabile numai râurile cele mai mari și are în vedere a face navigabile: riul *Sajó* până la Bánréve, *Muráșul* până la Piski, *Bega* până la Topoloveț și *Sió* până la Balaton.

Referitor la *Dunăre* acest program prevede toate lucrările de importanță, cari sunt necesare să satisfacă interesele din punctul de vedere al scutirii de exundări, a scurgerii apei și a gheței, cum și al circulației și navigației.

Cu privire la *Tisa* se prevede ca bazenul ei să fie regulat definitiv prin lucrările proiectate în program.

Drava se va face navigabilă până la Zákány. Navigația pe *Sava* luptă cu sute de piedeci; prin lucrările noului proiect se prevede înlăturarea acestora. *Culpa* se va face navigabilă până la Károlyváros.

Timișul, respective *canalizarea* lui sunt luate și ele în proiect, pentru că fără nouă întocmiri artificiale la partea lor din jos nu se pot naviga cu vapoare, cari pătrund mai adânc în apă.

La *Someș* sunt prevăzute lucrări în scopul navigației între Satmar și Városnamény.

La *Crișuri* se vor continua lucrările astfel, că cele două Crișuri și apoi cele trei Crișuri împreunate, în întreagă lungimea lor, iar Crișul repede din jos de Körösladány să devină navigabile.

În legătură cu *Sajó* se va face navigabil și *Bodrogul* până la gura râurilor: Ondava—Tapolc, Laborcz, Ung și Latorcza.

La *Vág* sunt luate în program lucrări număroase de regulare, între cari și facerea navigabilă a părții lui de jos.

Lacul *Balaton* se va deschide navigației prin facerea navigabilă a râului *Sió* și în legătură cu lucrările prevăzute la brațul *Dunării* dela Tolna.

Cele 192 milioane coroane, cari, cu începere din anul 1908, pe baza art. de lege XLVIII din 1908 referitor la investițiuni la ape, sunt puse la dispoziția ministrului de agricultură în rate de câte K 7½ milioane, — se vor întrebuiți pentru scopurile economice arătate, între cari și pentru facerea de stavilare, canale de navigație etc. și pentru aprofundarea cu 2 metri a alveii râurilor *Vág*, *Sió*, *Culpa*, *Timiș*, *Bega*, *Criș*, *Sajó*, *Bodrog* și *Someș* pe o lungime totală de 938 kilometri, pentru a le face navigabile pentru vapoare și prin aceasta a deschide nouă prospecte pentru valorizarea produselor din număroase regiuni ale țării.

Mare parte a acestor lucrări se săvârșește în regie proprie.

Pentru apă-rea în contra exundărilor sunt înființate societăți, cari lucrează neîntrerupt în diferite puncte făcând umplături și felurite alte lucrări. Astfel se lucrează la Seghedin, la gura *Tisei*, la *Solnoc*, *Győr* etc.

Afară de interesele ce se promovează prin facerea navigabilă a râurilor și prin lucrările pentru scutirea de exundări, — este de mare importanță ca râurile să devină cât mai folositoare direct pentru agricultură. Spre acest scop a fost îmbrățișată din 1908 în locul prim *chestia irigațiilor*.

Deja în 1900 s'a adus art. de lege XXX prin care s'a ținut a se ajuta de către stat diferitele societăți ce s'ar înființa cu scopul de a construi canale pentru irigații.

Aceste dispoziții n'au avut rezultatul dorit și acum s'au început diferite experimentări, mai ales, pe *Alföld*, în scopul aflării modalităților trebuincioase pentru udatul și îngrășarea pe cale artificială a pământului.

Dar fiindcă pe această cale se va ajunge foarte târziu la scop, s'a luat dispoziții deja din 1908 ca să nu fie ajutate numai societățile ci și agricultorii cari vor promova chestia irigațiilor și a gunoirii artificiale a pământului, prin lucrări model.

S'a mai avut în vedere în ultimii ani promovarea și pe alte căi a chestiei irigațiilor, anume înființându-se ferme model în scopul udatului, conduse de specialiști.

Se premiază singuratici și comune cari au aranjat și susțin întocmiri pentru irigat. Chestiei irigațiilor se dă o extensiune mai mare nu numai în academiile de agricultură ci și în școlile de agricultură, urmându-se în această privință, în mod cu totul practic: înființându-se, în legătură cu institutele economice, și ferme model pentru irigat, acolo unde sunt condiții priincioase în acest scop.

Numărul oficiilor *inginerilor de cultură* ai statului este acum de 19. Lucrările pentru scurgerea apei, făcute de ei în ultimii trei ani, se extind pe un teritor de 64.000 de jug. catastrale.

Inginerii de cultură stau în serviciul grădinaritului după sistemul bulgăresc, pregătind planurile trebuincioase, între altele, și în scopul udatului.

Ei au dezvoltat o activitate mai mare în ultimii trei ani și pe terenele unde s'au întâmplat spălări de apă, anume: în comitatele: *Zemplin*, *Hunedoara*, *Târnavamare* și *Odorheiu*.

Articolul de lege XXIII din 1885 referitor la dreptul de apă, nefiind deplin corespunzător, se plănuiește un nou proiect de lege, prin care acela să se întregească.

Această modificare se va face în vederea a două scopuri. Întâi pentruca puterea naturală ce rezidă în apă să se poată face cât mai folositoare atât agriculturii cât și industriei. Al doilea scop principal care se are în vedere este că apa, ca factor al igienei publice, să se poată valoră pe deplin.

Deodată cu străduințele puse pentru a face apele cât mai folositoare, a trebuit să se procedeze treptat și la calificarea personalului necesar pentru aceste lucrări. Îndeosebi a trebuit și trebuie calificați tot mai mulți indivizi de grad inferior, cari să stea în

ajutorul oficialilor superiori, a corpului de ingineri de apă și de cultură, a societăților de apă, cum și a privaților cari întreprind lucrări pentru ameliorarea solului, pentru apărarea de exundări, pentru poliția fluvială etc. In acest scop s'a zidit un edificiu nou, corespunzător, pentru Școala maestrilor de apă din Cașovia, în care să se poată adăposti numărul trebuincios de elevi.

In legătură cu chestia apei trebuie amintită și chestia pescăriilor, care este regulată în toată țara, cu excepția singuraticelor riuri laterale mai mici.

In ultimii trei ani s'au înființat 5 societăți de pescărit pe o suprafață de 5283 jug. cat.; cu acestea numărul societăților este de 68, practicând pescăritul pe o suprafață de apă de 262,523 jug. cat. In lucrurile lor aceste societăți îngrijesc de sporirea artificială a peștilor.

Progresul pe terenul pescăritului se invederează și prin împrejurarea că în ultimii trei ani s'au înființat în 14 locuri totatătea economii de pescărit în lacuri pe un teritor de 2100 jug. cat. Numărul total al acestor economii de pescărit se ridică acum la 149, pe o suprafață de 12,693 jug. cat. Producțiunea lor de pești se ridică anual la o valoare de aproape K 2.000,000.

Paralel cu aceste progresează și pescăritul cu plan în apele de munte. In ultimii trei ani s'au înființat de nou 24 colonii pentru cultura peștilor la munte, cu cari împreună numărul acestora se ridică la 148 în toată țara, cari suplinesc anual peștii consumați cu aproximativ 4.200,000 icre.

S'a înființat mai departe și o stațiune pentru studierea fiziologiei peștilor, care a dezvoltat activitate mai mare referitor la ținerea în curățenie a apelor. Experimentările făcute în această direcție contribuie la sistarea contrastelor dintre industrie și pescărit.

In fine ministerul a dezvoltat și instituția inspecției pescăritului, ca prin ea să poată satisface cât mai bine tuturor trebuințelor pe acest teren.

(Se va continua).

O decisiune curială importantă.

Este știut că în viața practică cambiile, cari ajung la escontare la bănci sau particulari, nu se umplu în întregime, ci debitorii cambiali se mulțimesc în cele mai multe cazuri a prevedea cambia numai cu subscrierile lor și cel mult cu suma, lăsând umplerea cambiei cu celelalte recerinte esențiale în grija creditorului. Este o înțelegere tacită aceasta între bănci și clientela lor, și umplerea ulterioară a cambiei din partea creditorului în puține cazuri a dat ansă la divergențe sau chiar procese.

Totuș s'au ivit cazuri, că clienții au excepționat îndeosebi domiciliarea ulterioară a cambiei din partea creditorului.

Judecătorii noastre, până la forul suprem, au procedat în chestia aceasta extrem de riguros, luând de vre-o 10 ani încoace totdeauna partea reclaman-

ților. Astfel Curia reg. în o decisiune a sa din 1898 a tras la îndoială dreptul proprietarului cambial de a prevedea cambia ulterior cu domiciliu, chiar și în caz, când a avut în privința aceasta autorizarea verbală a obligaților cambiali. Ba nu a aflat de suficientă nici plenipotența în scris, dacă aceea n'a fost înnoită cu ocazia fiecărei prolongiri a cambiei. Iar la 1899 prin decisiunea sa Nr. 1182/1899 a calificat domiciliarea ulterioară a cambiei deadreptul de o falsificare.

Prin aceasta s'au cauzat multe dificultăți și perplexități institutelor de bani, cari uzând de reescont aveau obiceiul și erau constrânse a domiciliu cambiile.

Plătitorii răi uzând tot mai des de excepția „domiciliării ulterioare ilegale” și înmulțindu-se peste măsură procesele de acest fel, Curia reg. prin decisiunile sale din timpul din urmă a început a părăsi punctul său de vedere prea rigid față de bănci. Prin decisiunea sa Nr. 759/908 dela 18 Februarie a. c., publicată și de noi în Nrul nostru 28 a. c. a enunțat că: „celce cunoaște praxa observată la institutul escontător privitoare la domiciliarea cambiilor, acela nu poate validită cu succes excepția domiciliării ulterioare”.

Va să zică dacă institutul de bani a făcut debitorului cambial cunoscut unde obicinuieste a domiciliu cambiile, atunci a prevenit excepția domiciliării ulterioare. Greutatea însă zace în faptul, că institutele de bani nu domiciliază toate cambiile la ele însele sau la unul și același institut, căci întrețin legături de reescont, de regulă, cu mai multe institute; prin urmare ar trebui să se comunice viitorilor debitori cambiali toate legăturile de reescont din partea creditorului.

Ultima decisiune curială în chestiunea domiciliării ulterioare a cambiei, decisiunea Nr. 138/909 dela 1 Maiu a. c. însă servește și mai bine interesele institutelor de bani și va avea desigur ca efect împrumutarea excepțiilor „domiciliării ulterioare”.

Esenta decisiunii amintite este următoarea: *dacă la împrumuturile cambiale, cari se prolongesc, cambia primă (originală) a fost provăzută cu un domiciliu sau trassatul a autorizat institutul de bani de a domiciliu ulterior cambia, atunci institutul din chestiune este îndreptățit a domiciliu și cambiile de prolongire următoare tot acolo, fără a mai întreba pe obligații cambiali sau a cere în acest scop o nouă plenipotență.*

Prin aceasta se simplifică mult toată procedura, până acum cam greoaie. În caz de ridicare a excepțiunii domiciliării ulterioare nu trebuie dovedit decât, că cambia este cambie de prolongire, ceea ce se poate face ușor cu registrele, și trebuie prezentată plenipotența pentru domiciliarea ulterioară a cambiei primită dela debitorii cambiali cu ocazia ridicării împrumutului original.

Circulația comercială dintre Austria și Ungaria în 1908.

Acum când o parte însemnată a opiniei publice maghiare și a politicienilor maghiari pretind tot mai cu stăruință separarea economică a Ungariei de Austria, nu va fi fără interes a cunoaște datele statistice mai principale publicate nu de mult de ministerul de comerț austriac asupra circulației comerciale dintre Austria și Ungaria în anul 1908.

Conform datelor publicate, Ungaria a exportat în Austria în 1908 mărfuri în valoare de K 1164·8 mil., din contră a importat mărfuri în preț de K 1199·8

mil., rezultă deci nu sald activ de rotund K 35 mil. în favorul Austriei.

Partea cea mai mare a importului — 77·1% — cade pe produse industriale, 13·4% pe semi-fabricate, pe când mărfuri brute s'au importat 9·5%. Față cu acestea din exportul Ungariei cad 57·6% ale exportului total pe produse agricole, și forestiere, iar pe produse industriale 40·3% ale exportului total.

Cel mai mare import din Austria arată mărfurile de bumbac (216·2 mil.), de lână (120·7 mil.), de fier (57·6 mil.), mașini (48 mil.), piele lucrată (45·6 mil.), haine (36·3 mil.), mărfuri de piele (32·6 mil.) etc. etc.

Toate acestea arată față de trecut o reducere mai mare sau mai mică.

Dintre mărfurile exportate de Ungaria ocupă locul prim cerealele (265·6 mil.), apoi făina (210·3 mil.), vite de tăiat și jug (181·8 mil.), vinul 23·7 mil.) lemne de construcție și foc (22·5 mil.), galițe (19·4 mil.), tutun (17·1 mil.), ouă (15·9 mil.) etc.

Exportul s'a redus la cereale cu 32·6 mil., la făină cu 1·8 mil., din contră a crescut la vite cor-nuțe cu K 8·6 mil. și la tutun cu K 5·1 mil.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 23 Septembrie 1909.

Evenimentul cel mai important în piața financiară internațională din această săptămână este urcarea ratei oficiale în Berlin dela $3\frac{1}{2}\%$ la 4% pentru e-cont, și dela $4\frac{1}{2}\%$ la 5% pentru lombard. Această dispozițiune adusă în ședința din 20 crt. a consiliului Băncii imperiale n'a venit pe neașteptate, de aceea nici n'a exerciat o influință deosebită asupra burselor noastre. Această urcare abia se poate motiva cu situația Băncii imperiale dela medio, când Banca a încheiat cu o rezervă de bilete de 104·4 milioane M. Mai acceptabilă este următoarea motivare. Discontul particular în Berlin de un timp încoace arată o tendință fermă spre urcare, lângă care mai trebuie considerat, că din 15 crt. se oferă tot mai mult material de escont. Urmează apoi exportul de aur în Rusia și dezvoltarea puternică a afacerilor de bursă. Bani de ultimă se negociază în Berlin cu 5% , pentru trebuințele zilnice cu $2\frac{1}{2}\%$, iar discontul particular notează $3\frac{7}{8}\%$ procente.

Pe piața internă începe deja a se simți apropierea ultimei. Cambiile primelor bănci din Viena se escontează cu $3\frac{5}{8}\%$ fiindcă lipsesc cu totul oferte din străinătate. Banca Austro-Ungară are la 15 crt. o rezervă de bilete de 151·5 milioane K, care însă nu va fi suficientă pentru satisfacerea cererilor de ultimă. În ședința din 23 crt. a consiliului administrativ al Băncii nu s'a decis urcarea discontului.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În Ungaria. Din raportul ministerului de agricultură dela 15 Septembrie asupra situației sămănăturilor prezentăm și noi aici câteva date. După cum se constată în acest raport, în prima jumătate a lunii Septembrie au fost ploii îndeajuns, așa că atât lucră-

țile din acest sezon cât și dezvoltarea vegetației au progresat în mod satisfăcător. *Cucuruzul și cartofii* s'au copt în multe locuri și se urmează la recoltarea lor, *napii și plantele de grădină* promit recoltă bună.

În urma datelor mai nouă greutatea mijlocie a grâului este mai mică decât cea constatată la 15 August, adică 77·50 Kgr. pro hectolitrul contra 78·11 Kgr. Din contră calitatea săcării, orzului și ovăsului s'a ameliorat, așa că evaluările de până acum, atât în privința calității cât și a cantității se par a se adevăra.

Evaluarea recoltei la 15 Septembrie este următoarea:

	Arealul cultivat în jug. cat.	Recolta pe un jug. în măși met.	Recolta totală în măși metriche.
Grâu	5.751,624	5·73	32.850,000
Săcară	1.860,475	6·67	12.400,900
Orz	2.001,593	7·73	15.480,000
Ovăs	1.919,619	7·02	13.480 000
Cucuruz	4.366,827	9·24	40.341,100
Cartofi	1.024,543	44 10	46.046,800

Recolta cucuruzului din anul 1908 a fost de 37.117,269, iar a cartofilor de 37.955,161 măși metriche; prin urmare recolta anului curent este prezentată ca fiind mai favorabilă.

Plantele de grădină, păstăioasele și varza au dat în general recoltă satisfăcătoare. *Hemeiul* a dat recoltă mijlocie atât în privința cantitativă, cât și în cea calitativă. *Cânepa și inul* au dat recoltă satisfăcătoare. *Napii de zahăr și de nutreț* aveau trebuință de ploaie. *Plantele de nutreț* au dat recoltă bună. Prospectivele recoltei *viilor* sunt nefavorabile. *Pomii* au dat în genere o recoltă slabă.

În Austria. Pe baza raportului ministerial dela 15 Septembrie a. c.: *săcară* a dat 10—22 măși metriche la hectar. *Grâul târziu* a dat mai mult recoltă slabă mijlocie și mijlocie, iar *grâul timpuriu* recoltă bunișoară și bună atât de grăunțe cât și de paie. *Săcară de primăvară* a dat recoltă bunișoară și bună. *Grâul de primăvară* a dat peste tot recoltă bunișoară. *Cucuruzul* va da în genere recoltă parte slabă mijlocie, parte bună. *Cartofii timpurii* au dat în țările sudice din Alpi recoltă bună, iar în celelalte țări recoltă mijlocie; *cartofii târzi* nu vor da recoltă bună nici în țările din Alpi. *Napii de zahăr* sunt mai mici cu 25—33 % procente decât în anul trecut. *Viile* nu vor da recoltă mulțumitoare, care și în privința cantitativă și cea calitativă va fi inferioară recoltei din anul trecut.

În România. Timpul secetos și călduros din Iulie și August a contribuit deoparte ca *seceratul și treieratul cerealelor* să se facă în cele mai bune condiții, de altă parte au cauzat rău nespun sămănăturilor de *porumb*, cari în cea mai mare parte au rămas sterpe cu totul, iar unde au legat, bobul a rămas mic. Conform celor mai proaspete rapoarte, intrate la ministerul de domenii hectarul va da 7 12, și 14 hectolitri, după localitate.

Din pricina secetei *rapita* nu s'a putut sămăna la timp, și nu s'au putut face în bune condiții nici *ogourile* pentru sămănatul grâului.

Timpul secetos a împedat și creșterea ierburilor în *livezile naturale* ca și în *cele artificiale*, așa că fan s'a făcut puțin.

INDUSTRIE.

Promovarea industriei mari în Ungaria prin stat a început să se facă în anul 1899. De atunci și până la finea lunii Martie 1909 au fost fondate cu ajutorul statului 154 fabrici nouă, contribuind acesta cu 20—33 % ale capitalului de investiție. Capitalul investit în aceste fabrici este de K 112.848,000, ocupând 22,592 de muncitori.

Ajutând înființarea de fabrici nouă s'a avut în vedere ca să nu se lucreze în defavorul fabricelor existente. Dacă fabricile existente au voit să-și lărgescă cerul de afaceri, și ele au fost sprijinite.

În cei 10 ani din urmă au fost lărgite cu ajutor delat stat 144 fabrici, cari au necesitat investiții în suma de K 55.079.000 și plasarea în ele a unui număr de 14.146 lucrători. Astfel în fabricile fondate și lărgite cu ajutorul statului se dă ocupație la 37,738 de lucrători. Aici nu se cuprind și fabricile, cărora li s'au făcut favorul de a fi ușorate de contribuție.

În 1902/3 industria a stagnat. Din 1904 a început însă a se desvoltă cu putere, iar în ultimii trei ani a început să ia chiar avânt.

Pe ultimii trei ani se vin 78 fabrici nouă, adică 50.6 %: K 61.289,000 din capitalul investit și 54.3 % sau 11,522 lucrători din rezultatul total cu începere dela anul 1899.

Din ajutorul dat de stat, începând dela 1899, pentru lărgirea de fabrici se vin pe ultimii trei ani 84 de fabrici cu un capital de investiție de K 38.952,000 și circa 10,000 de lucrători.

Efectul noii legi din 1907 se arată și prin împrejurarea că la lărgirea fabricelor rezultatele obținute au fost mai însemnate decât acelea obținute prin sprijinirea de fondări nouă.

Dela începutul lunii Aprilie 1906 au fost întemeiate cu ajutor de stat 20 și s'au lărgit 35 fabrici pentru industria textilă, apoi 12 fabrici nouă și 9 lărgite pentru industria de fer și de metal.

Sunt în curs pertractărilor pentru înființarea alor 19 fabrici și pentru lărgirea alor 26 fabrici, cari vor necesita o sumă de K 24.765,000 și vor ocupa 6,655 de muncitori.

Un alt mijloc întrebuit în interesul promovării industriei, în deosebi în ultimii trei ani, a fost distribuția de mașini pentru fabrici.

Această acțiune s'a început în 1900 și de atunci până în Măiu 1909 s'au distribuit mașini în 369 cazuri și în valoare de K 4.469,371, prin cari s'a dat ocupațiune la 12,747 de muncitori, la 967 de ucenici și la 45 de persoane din sfera industriei de casă.

Dela începutul lui Aprilie 1906 până în Maiu 1909 s'au distribuit fabricilor mașini în valoare de K 3.325,644.

Mașinile au fost distribuite mai ales întreprinderilor mici, proprii, pentru calificarea ucenicilor.

Pe baza art. de lege: 44 din 1881, 13 din 1890, 49 din 1899 și 3 din 1907 au fost sprijinite următoarele industrii:

Industria:	Numărul fabricelor sprijinite pe baza art. de lege din anul:				
	1881	1890	1899	1907	Total
De fer și metal	13	53	30	17	113
De mașini	33	35	21	6	95
De pământ și sticlă	26	52	24	10	112
De lemn	6	21	8	2	37
De piele	1	2	2	4	9
Textilă	53	42	49	32	176
De îmbrăcăminte	1	3	6	6	16
De hârtie	5	13	14	3	35
De alimentație (și peste tot de consum)	312	284	45	35	676
Chemică	29	66	38	17	150
Grafică	—	2	—	—	2
Total	479	573	237	132	1421

Dintre aceste aproape jumătate sunt fabrici de spirt.

CRONICA.

Rugare. Redactorul revistei noastre absentând cu începere dela 25 crt. din Sibiu, pentru evitarea întârzierilor rugăm ca toate scrisorile și manuscrisele, anunțurile etc. destinate pentru revistă, să se adreseze exclusiv: Redacțiunii „Revistei Economice” și nu personal redactorului nostru.

„Banca Austro-Ungară” a deschis o nouă agentură în Baia-mare, care corespundează cu filiala Băncii din Sătmăr. Noua agentură și-a început activitatea la 20 crt.

„Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște, precum aflăm, a hotărât în adunarea sa generală extraordinară dela 21 crt., cu unanimitate, urcarea capitalului social dela K 26,000 la K 150,000.

Procesul de presă „Transsylvania” — I. A. de Preda. Este cunoscut cetitorilor noștri conflictul ce s'a născut în anul trecut între membrii români și sași din direcțiunea soc. de asigurare „Transsylvania” din Sibiu, din cauza alegerii siluite a directorului.

Retragerea de atunci a membrilor români din direcțiunea numitei societăți și o polemie ziaristică, ce s'a născut pentru aceasta între fostul viceprezident dl I. A. de Preda și prezidentul Dr. W. Bruckner, a avut în săptămâna trecută un epilog. Dl Preda susținuse în „Tel. Român” că prezidentul pe veci al „Transylvaniei” Dr. Bruckner prin activitatea sa duce institutul de sub conducerea sa la ruină și lichidare.

Pentru aceasta aserțiune dl Preda a fost dat în judecată pentru calumnie comisă pe calea presei și chemat înaintea curții cu jurați din Cluj pe ziua de 16 curent.

Sentința nu s'a pronunțat însă, ci pertractarea finală a fost amânată până la ciclul următor, dându-se loc cererii acuzatului de a-și dovedi aserțiunile. În acest scop au fost delegați din partea tribunalului 3 specialiști, experți în ramul afacerilor de asigurare.

Rezultatul reviziunii făcute prin experții tribunalului și terminarea acestui proces sunt așteptate cu viu interes de opinia publică românească și săsească.

Din incidentul acestui proces ziarul „Ellenzék” din Cluj s'a ocupat pe larg cu banca „Transsylvania”

supunând bilanțul ei ultim unei critice severe. Autorul — precum se pare un specialist în asigurări — după-ce relevază defectele mai mari ale bilanțului ajunge la concluziunea, că: după rectificarea rezervelor de K 1 1/2 milion resp. eliminarea unor poziții, după părerea sa, problematice, averea efectivă și rezerva de premii a „Transsylvaniai“ se poate evalua abia la K 300,000—, din care au să se acopere sumele scadente după asigurările de viață în sumă de de K 10 1/2 mil. și daunele de foc*). Garanția o formează deci la „Transsylvania“ numai responsabilitatea solidară a membrilor, normată în statute.

După acestea — încheie articolul — nu este mirare, că dl Preda a fost îngrijit de soartea „Transsylvaniai“ și a dorit angajarea unui director capace a sană relele, de care suferă societatea, iar când nu și-a putut valida punctul de vedere a făcut în public responsabil pentru urmări pe Dr. Bruckner, care, după părerea sa, este de vină pentru toate relele*.

Fiind vorba de „Transsylvania“ ținem a fixă că, precum se pare, aceasta societate continuă a face distincție între client și client — când este vorba de condițiile de asigurare. Se poate convinge despre aceasta ori și cine, cetind anunțul permanent din „Deutsche Bürger Zeitung“ din Sibiu, organul burgezimii săsești naționale, în care se zice express: „pentru preoții și învățătorii bisericii evang. condiții speciale favorabile“. În anunțurile-reclamă din ziarele românești nu li se pun în vedere preoților și învățătorilor români astfel de avantagii! Ori e numai o greșală de tipar sau de traducere?

In atențiunea cultivătorilor de vii. După noua lege a vinului fiecare proprietar de vii, care are mai mult decât 4 jug. de vie este dator a purta o evidență asupra mustului și vinurilor sale. Atragem deci și noi atenția celor interesați, ca să se îngrijească din bună vreme de procurarea libelelor sau cărțilelor de evidență, ca îndată după terminarea culesului să poată înscrie cantitatea de must produsă. Faptul, că cineva a obicinuit sau voiește să-și vândă mustul resp. vinul îndată sau scurt timp după cules nu scutește pe nimeni de obligamentul de a purta evidența. Câtă vreme vinul se află în pivniță, proprietarul aceleia este responsabil pentru cantitatea și calitatea lui și astfel la o eventuală inspecție este dator să dea seamă de rezultatul culesului și a schimbărilor întâmplare. Din motivul acesta trebuie procurate din bună vreme evidențele de vin și a le păstra chiar și după vânzarea mustului sau vinului. După cules coalele și libelele de evidență vor avea o căutare extraordinară, și deoarece pe alocurea ele se pot găti pela vânzători, pentru ocolirea pedepselor destul de simțitoare, recomandăm cultivătorilor noștri a și le procura de pe acum.

Producțiunea sării în România. În anul 1907-908 sarea extrasă în cele 3 saline în exploatare în România: Slănic, Târgu-Ocna și Oțele Mari a dat cantitatea de 129.286,748 Kgr., rezultând pentru tezaur un beneficiu de lei 6.449,159.

Industria morilor în Ungaria. Conform unei statistice publicate de curând în Ungaria se află în total 20,726 mori și anume: 2040 mori cu vapor,

*) Calculul acesta îl socotim exagerat, căci nu ne vine să credem, că suma pozițiilor de amortizat să fie atât de mare, cum calculează autorul. — Redacțiunea.

183 cu vapor și apă, 16,590 cu apă, 562 cu motor, 700 mori de vânt și 651 mori uscate. Mori întemeiate ca soc. pe acții sunt 141, cooperative 16. Firme împiegate la tribunal 800. Numărul total al impiegateților în industria morilor se urcă la 52,130, dar în 10,323 de mori mici lucrează numai proprietarul și membrii familiei lui. Asigurate contra focului au fost 7508 mori, pentru suma de K 160 mil. Morile ungare au măcinat în 1906 30 mil. măji metrice grâu (în 1905 producțiunea grâului a fost de 46-40 mil. măji metrice, în 1906 6-37 mil. măji metrice exportul de grâu), 4-37 mil. măji metr. săcară, 30-83 mil. măji metrice orz și 46-53 mil. măji metrice porumb. Simbriile plătite în 1906 de cele 175 mori comerciale se cifrează cu 7-3 milioane.

DIN REGISTRUL FIRMELOR.

„Buciumana“ în Bucium. Inregistrat: Calitatea de membru în direcțiune și firmant a lui Ioan Țandru, ales în adun. gen. ordinară dela 16 Martie a. c. Șters: calitatea de membrii în direcțiune și firmanți a lui Nic. Jurca, Stefan Trifa, Simion Dandea, Alex. Macaveiu, Nic. Todea și Nic. Iancu.

„Codreana“ în Băsești. Inregistrat textul maghiar corect: „Codreana“ hitel és takarékpénztári intézet r. t.“ în loc de „Codreana“ takaréék és hitelintézet r. t.“

„Furnica“ în Făgăraș. Inregistrat: modificarea statutelor întâmplată în adun. gen. dela 26 Maiu a. c. conform cărora capitalul social s'a satorit cu K 240,000 împărțit în 600 acții nominative à K 400.

Dumitru Moldovan, comerciant de coloniale în Biserica-albă. Inregistrat: mutarea sediului centralei din Comoriște la Biserica-albă.

Firme insolvente.

Bajor, Weiss & târsa, comercianți de lemne în Oradea-mare.

Korponay József, păpucar în Timișoara.

Kristód Maria, modistă în Deva

Weiss Ienő & târsa, comerciant de mode în Sighetul Marmăției.

Daniel M, comerciant în Sibiu.

Firme falite.

Nagy Gyula, comerciant în Harangláb, tribunalul Elisabetopole, anunțarea pretensiunilor 20 Octombrie, licuidarea lor 16 Novembre, alegerea comitetului 19 Novembre a. c.

Stein Mendel, comerciant D Sânmărtin, tribunalul Elisabetopole, anunțarea pretensiunilor 27 Oct. licuidarea la 23 Nov. alegerea comitetului 26 Novembrie a. c.

Sumar.

O nouă critică a organizației noastre economice financiare. — Trei ani de politică agrară. — O decisiune curială importantă. — Circulația comercială dintre Austria și Ungaria în 1909. — Revista financiară: Situațiunea. — Industrie: Promovarea industriei mari în Ungaria prin stat. — Agricultură: Situațiunea agricolă. — Cronică: Rugare, „Banca Austro-Ungară“, Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște, Procesul de presă „Transsylvania“ — I. A. de Preda, In atențiunea cultivătorilor de vii, Producțiunea sării în România, Industria morilor în Ungaria. — Din registrul firmelor. — Firme insolvente, Firme falite.

„Crișana“ inst. de credit și econ. soc pe acții în Brad.

CONCURS.

Institutul de credit și economii „Crișana“ din Brad publică concurs pentru ocuparea postului de **funcționar** la centrala sa din Brad cu termen până în 10 Octombrie 1909.

Beneficiile împreună cu acest post sunt:

1. Salar fundamental anual de K 2000.
2. Bani de cuartir K 400.
3. Tantiemă statutară (toți funcționarii, afară de director, cel puțin 4% din venitul curat după subtraherea a 5% dividendă, în proporția salarelor lor).
4. Șase cuincenale de câte 10% după salariul fundamental.
5. Drept de pensiuine conform normativului în vigoare.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească că au absolvat o școală comercială cu examen de maturitate, că posed pe deplin limba maghiară și eventual și cea germană și că au praxă destulă, ca să conducă independent agendele de contabilitate.

Cel ales va avea să-și ocupe postul cel mai târziu la 1 Decembrie n. a. c.. Se recomandă petenților a se prezenta direcțiunii în persoană.

După anul de probă nou alesul, dovedindu-se corespunzător, va fi declarat funcționar definitiv.

Cererile însoțite de documentele de lipsă, în original sau copii legalizate, sunt a se adresa până la termenul de sus la direcțiunea institutului, unde se pot căpăta informațiuni mai detaliate.

*

Pentru cazul, că postul de *oficial* ar deveni vacant, prin alegerea acestuia la postul de mai sus, se publică concurs și pentru postul de **oficial** tot cu termenul de 10 Octombrie n. a. c.

Beneficiile împreună cu acest post sunt:

1. Salar fundamental anual de K 1500.
2. Bani de cuartir K 400
3. Tantiemă statutară (toți funcționarii, afară de director, cel puțin 4% din venitul curat, după subtraherea a 5% dividendă în proporția salarelor lor).
4. Șase cuincenale de 10% după salariul fundamental.
5. Drept de pensiuine conform normativului în vigoare.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească că au absolvat o școală comercială cu examen de maturitate, că posed pe deplin limba maghiară și eventual și cea germană și că au praxă destulă, ca să îndeplinească independent agendele de lichidatură.

Cel ales va avea să-și ocupe postul cel mai târziu la 1 Decembrie n. a. c.. Se recomandă petenților a se prezenta direcțiunii și în persoană.

După anul de probă, nou alesul, dovedindu-se corespunzător, va fi declarat funcționar definitiv.

Cererile însoțite de documentele de lipsă în original sau copii legalizate, sunt a se adresa până la termenul de mai sus la direcțiunea institutului, unde se pot căpăta informațiuni mai detaliate.

Brad, 16 Septembrie 1909.

Nr. 148 (1—2)

Direcțiunea.

Fabrica de mașini And. Rieger

caută pentru birou un tânăr, care știe să corespundă **perfect românește și ungurește**, îngrijește expediția și servește pe mușterii în prăvălia de mașini.

Prezentarea în persoană pentru luarea informațiilor mai amănunțite este dorită.

Nr. 146 (1—3)

„TIMIȘIANA“, inst. de credit și econ. în Timișoara.

CONCURS.

Se caută un **funcționar de bancă** cu pregătiri teoretice și praxă bună, care posedă perfect limba română, maghiară și germană.

Reflectanții au să comunice pretenziunile lor de salar, să dovedească cu documente recerințele de mai sus, iar cererile astfel instruite și scrise cu mâna proprie în toate trei limbile să le înainteze până la 15 Octombrie a. c.

Nr. 147 (1—2)

Direcțiunea.

Societatea de asigurare „Dunărea“.

Fondată la 1867. ★ Fonduri de garanție K 33,928,000

Centrala în Viena: —————

◆◆ **Agenturi generale în Sibiu și Brașov** ◆◆

la

„Albina“ inst. de credit și de economii.

„Dunărea“ se ocupă cu:

Asigurări contra focului, a pagubelor de grindină, contra infracției (furt prin spargere), asigurări de sticle la galantare, de transport, precum și cu *asigurări asupra vieții* și de rente, sub cele mai culante premii și condițiuni. Asemenea se fac asigurări pentru cazuri de accidente prin societatea de asigurare pe acții „Danubius“ fondată sub egida societății „Dunărea“.

Legea Tovărășiiilor

(Legea comercială ungară artic. XXXVII: 1875 cu o introducere și îndrumări pentru înființarea tovrășiiilor)

de

Vasile C. Osvadă,

directorul însoțirii „Agricola“ din Hunedoara și redactorul foaiei „Tovărășia“ din Orăștie.

Se poate comandă la autor sau și prin administrația „Rev. Economice“ cu prețul de 50 fl.